

Broj: 03/10-50-18-43-3/23
Sarajevo, 31.3.2023.

Istraživanje broj: 345
Vrsta istraživanja: KOMP

**TRANSPARENTNOST RADA VLADE
U HRVATSKOJ, CRNOJ GORI, SRBIJI, SJEVERNOJ MAKEDONIJI,
SLOVENIJI, ČEŠKOJ REPUBLICI I ESTONIJI**

Pripremile:
Sena Uzunović
Nihada Jeleč

Istraživanje je namijenjeno poslanicima i delegatima, koji mogu postaviti dodatna pitanja, sugestije i komentare na email adresu: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Javnost Bosne i Hercegovine može komentirati radove, ali Istraživački sektor nema mogućnost da odgovara na komentare i diskutira o istraživanju.

Informacije navedene u sadržaju istraživanja važeće su u trenutku pripreme istraživanja i one se ne ažuriraju nakon objave istraživanja.

Istraživanje ne odražava zvaničan stav Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH).

TRANSPARENTNOST RADA VLADE U HRVATSKOJ, CRNOJ GORI, SRBIJI, SJEVERNOJ MAKEDONIJI, SLOVENIJI, ČEŠKOJ REPUBLICI I ESTONIJI

Uvod

U ovom istraživanju opisani su propisi i praksa koji se odnose na transparentnost rada vlade u Hrvatskoj, Crnoj Gori, Srbiji, Sjevernoj Makedoniji, Sloveniji, Češkoj Republici i Estoniji. Prema zahtjevu naručioca, pokušali smo odgovoriti na pitanja kada vlada u navedenim državama objavljuje dnevni red sjednice koja će biti održana, da li objavljuje dokumente koji će biti na dnevnom redu sjednice, da li se nakon održane sjednice objavljuju razmatrani i usvojeni dokumenti i u kojem vremenskom roku, te da li neku vrstu dokumenata vlada javno ne objavljuje. U tom smislu istraživanje sadrži i veb-linkove na: dnevne redove sjednica vlada, saopćenja za javnost, transkripte konferencija za novinare; video-linkove na konferencije za novinare; veb-linkove na: materijale sjednica, informacijske sisteme akata i prijedloga zakona, prijedloge akata, informacije o aktima itd. u navedenim državama, kako slijedi u nastavku.

Hrvatska

Vlada Republike Hrvatske održava otvorene i zatvorene sjednice, a javnost njenog rada propisana je Zakonom o Vladi, Zakonom o pravu na pristup informacijama i Poslovníkom Vlade. Članom 9. *Zakona o Vladi*¹ definirano je da su sjednice Vlade javne, ali da ona može odlučiti da će se sjednica, odnosno rasprava o pojedinim tačkama dnevnog reda sjednice održati bez prisustva javnosti. *Zakon o pravu na pristup informacijama*² u članu 12. precizira da su tijela javne vlasti, pa tako i Vlada, pored ostalog obavezna javnost informirati o dnevnom redu zasjedanja ili sjednica službenih tijela i vremenu njihova održavanja, načinu rada i mogućnostima neposrednog uvida u njihov rad.

Članom 10. istog zakona propisano je da su tijela javne vlasti obavezna na internetskim stranicama objaviti na lako pretraživ način:

- zakone i ostale propise koji se odnose na njihovo područje rada;
- opće akte i odluke koje donose, kojima se utiče na interese korisnika, s razlozima za njihovo donošenje;
- godišnje planove, programe, strategije, upute, izvještaje o radu, finansijske izvještaje i druge odgovarajuće dokumente koji se odnose na područje rada tijela javne vlasti;
- podatke o izvoru finansiranja, budžetu i izvršenju budžeta;
- informacije o dodijeljenim potporama, bespovratnim sredstvima ili donacijama uključujući popis korisnika i visinu iznosa;
- zapisnike i zaključke sa službenih sjednica tijela javne vlasti i službene dokumente usvojene na tim sjednicama, te informacije o radu formalnih radnih tijela iz njihove nadležnosti, itd.

¹ Zakon o Vladi Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 150/11, 119/14, 93/16, 116/18, 80/22. Izvor: internetska stranica Narodnih novina <https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx?upit=Zakon+o+Vladi+Republike+Hrvatske&naslovi=da&sortiraj=1&kategorija=1&rp=10&qtype=3&pretraga=da> (datum pristupa 20.3.2023. godine)

² Zakon o pravu na pristup informacijama, NN 25/13, 85/15 i 69/22. Izvor: internetska stranica Narodnih novina <https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx?upit=Zakon+o+pravu+na+pristup+informacijama&naslovi=da&sortiraj=1&kategorija=1&rpp=10&qtype=3&pretraga=da> (datum pristupa 20.3.2023. godine)

*Poslovnik Vlade*³ u članovima od 52. do 54. detaljnije precizira javnost njenog rada. Ukratko, sjednici Vlade otvorenoj za javnost mogu prisustvovati predstavnici sredstava javnog priopćavanja koji su dobili odobrenje (akreditaciju) koju izdaje Služba za odnose s javnošću Ureda predsjednika Vlade. Njima se dostavlja i dnevni red dijela sjednice otvorenog za javnost s materijalima. O radu sjednice zatvorene za javnost Služba za odnose s javnošću Ureda predsjednika Vlade izdaje saopćenje predstavnicima sredstava javnog priopćavanja najkasnije u roku od sat vremena nakon završetka sjednice, osim ako Vlada odluči da se o nekom pitanju ne obavještava javnost. Ista služba predstavnicima sredstava javnog priopćavanja izdaje priopćenja i o drugim pitanjima iz rada Vlade, kada tako odluči Vlada ili uži kabinet.

Od dostupnosti javnosti izuzimaju se oni materijali koji su u skladu s posebnim propisima označeni određenim stepenom tajnosti.

Prema informacijama dostupnim na internetu, dnevni redovi svih sjednica, otvorenih i zatvorenih za javnost, objavljuju se na vladinoj internetskoj stranici <https://vlada.gov.hr/sjednice/9>. Na istom mjestu dostupni su i materijali svih tačaka dnevnog reda otvorenih sjednica, npr. prijedlozi zakona, uredbi, odluka, zaključaka u vezi s konkretnim mjerama iz određenih oblasti, informacija. Primjer: 201. sjednica Vlade Republike Hrvatske održana 16. marta 2023. godine <https://vlada.gov.hr/sjednice/201-sjednica-vlade-republike-hrvatske-37978/37978>.

Otvorene sjednice hrvatske Vlade uživo se mogu pratiti i putem interneta odnosno YouTube vladine stranice: <https://www.youtube.com/user/wwwvladahr>.

Rad Vlade, odnosno ostvarivanje prava pristupa na informacije građana Republike Hrvatske, prate državna tijela, npr. povjerenik za informiranje i nevladine organizacije. Povjerenik za informiranje objavljuje upute i smjernice koja se odnose na javnost rada tijela javne vlasti u kontekstu provedbe Zakona o pravu na pristup informacijama i poštivanja prava na pristup informacijama koje je zagarantirano Ustavom Republike Hrvatske.

“Za informacije o radu i o odlučivanju tijela javne vlasti postoji veliki interes javnosti kao i javni interes da o načinu rada javnost bude upoznata kako bi mogla obavljati nadzornu ulogu i preventivno djelovati na zakonitost i pravilnost rada, obavljanja javnih funkcija i potrošnje javnih sredstava”.⁴

Povjerenik za informiranje pojašnjava da se proaktivna objava informacija temelji na shvaćanju da građani imaju pravo znati kako se u njihovo ime odlučuje i troše javna sredstva te kakvi su rezultati i ishodi odluka, kao i kako mogu ostvariti svoja prava, odnosno obaveze, odnosno koristiti javne usluge.⁵

³ Poslovnik Vlade Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 154/11., 121/12., 7/13., 61/15., 99/16., 57/17. i 87/19., 88/20.). Izvor: internetska stranica Narodnih novena <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Dokumenti%20Vlada/Poslovnik%20VRH%20pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni.pdf> (datum pristupa 20.3.2023. godine)

⁴ Smjernice za provedbu zakona o pravu na pristup informacijama, Javnost rada tijela javne vlasti, decembar 2017. godine, str. 3. Izvor: internetska stranica povjerenika za informiranje Republike Hrvatske <https://www.pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Smjernice-Javnost-rada.pdf?x57830> (datum pristupa 21.3.2023. godine)

⁵ Uputa tijelima javne vlasti o primjeni članka 10. Zakona o pravu na pristup informacijama o proaktivnoj objavi informacija, decembar 2016. Izvor: internetska stranica povjerenika za informiranje Republike Hrvatske

Crna Gora

Vlada Crne Gore je u značajnoj mjeri otvorena za javnost i proaktivno objavljuje informacije o svom radu. Međutim, nevladine organizacije zapažaju problem vezan za informacije zaštićene određenom oznakom tajnosti, ali i lošu praksu neobjavljivanja materijala koji su razmatrani bez održavanja sjednice.

Vlada na svojoj internetskoj stranici objavljuje prijedloge dnevnih redova javnih sjednica prije njihovog održavanja, zatim usvojene dnevne redove, kao i saopćenja sa sjednica te materijale razmatranih tačaka sa cjelokupnim tekstom (prijedloge zakona, uredbi i odluka, izvještaja, informacija, prijedloge za davanje mišljenja i saglasnosti). Pristup navedenim informacijama omogućen je na veb-linku https://www.gov.me/vijesti?sort=published_at&tags=239&page=1. Kao primjer može poslužiti sjednica Vlade održana 20. marta 2023. godine⁶. Osim dnevnog reda sjednice, Vlada je objavila i saopćenje, a dostupne materijale podijelila u tri grupe:

- materijali koji su Vladi dostavljeni radi rasprave,
- materijali koji se Vladi dostavljaju s prijedlogom da se o njima ne raspravlja,
- materijali koji se Vladi dostavljaju radi davanja mišljenja ili saglasnosti.

Sjednice Vlade Crne Gore mogu se pratiti i uživo putem interneta na sljedećem vladinom YouTube kanalu: [Vlada Crne Gore - YouTube](#). Na istom kanalu dostupni su i ostali sadržaji vezani za rad Vlade, npr. predstavljanje Agrobudžeta za 2023. godinu.

Javnost rada Vlade propisana je Poslovníkom Vlade Crne Gore, kao i Zakonom o slobodnom pristupu informacijama prema kojem javnost, ali i svaki pojedinac, ima pravo pristupa informaciji koja je u posjedu organa vlasti.

Na snazi je i *Odluka o objavljivanju materijala sa sjednica Vlade Crne Gore*⁷ iz 2011. godine. *Poslovník Vlade*⁸ u članu 71. propisuje javnost njenog rada. Materijali koje je Vlada razmotrila na sjednici objavljuju se na veb-portalu Vlade, u skladu s aktom Vlade. Vlada obavještava javnost o svom radu i održavanjem konferencija za štampu predsjednika i članova Vlade, davanjem saopštenja i na drugi odgovarajući način. Saopštenja za javnost sa sjednice Vlade daju potpredsjednici Vlade i ministri koje odredi predsjednik Vlade, kao i Generalni sekretarijat Vlade - Biro za odnose s javnošću”.

Kad su u pitanju materijali koji nose određenu oznaku tajnosti, s njima se postupa u skladu sa *Zakonom o tajnosti podataka*⁹. Poslovník u članu 69. st. 2. propisuje da se materijali koji su označeni stepenom tajnosti čuvaju i koriste u skladu s posebnim propisima.

<https://www.pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Uputa-za-proaktivnu-objavu-informacija-Povjerenika-za-informiranje-2-1.pdf?x57830> (datum pristupa 21.3.2023. godine)

⁶ Izvor: internetska stranica Vlade Crne Gore

<https://www.gov.me/clanak/saopstenje-sa-45-sjednice-vlade-crne-gore> (datum pristupa 24.3.2023.)

⁷ Odluka je dostupna na: <https://www.gov.me/dokumenta/b76b4c37-f011-47dd-ba09-ec580651cc7b>.

Izvor: internetska stranica Vlade Crne Gore (datum pristupa 24.3.2023.)

⁸ Poslovník Vlade Crne Gore, "Sl. list CG", br. 3/2012 i 31/2015. Izvor: internetska stranica Vlade Crne Gore <https://www.gov.me/pretraga?page=1&sort=relevance&q=poslovník%20o%20radu%20vlade>

⁹ Zakon o tajnosti podataka. Izvor: internetska stranica Vlade Crne Gore, Ministarstvo odbrane <https://www.gov.me/dokumenta/c1ac4c4d-e914-47f7-8f61-49d1bf85560e> (datum pristupa 24.3.2023.)

*Zakon o slobodnom pristupu informacijama*¹⁰ definiira da svako domaće i strano fizičko i pravno lice ima pravo na pristup informacijama, bez obaveze da navodi razloge i objašnjava interes traženja informacija, kao i na ponovnu upotrebu informacija. Zakon jasno precizira da se pristupom informacijama obezbjeđuje transparentnost rada, podstiče efikasnost, djelotvornost, odgovornost i afirmiše integritet i legitimnost organa vlasti.

Nevladine organizacije o otvorenosti rada Vlade Crne Gore

I pored značajne otvorenosti i javnosti rada Vlade Crne Gore, nevladine organizacije traže veću transparentnost, npr. Institut Alternativa. Uočili su da je problem kada se na sjednici Vlade raspravlja o materijalu koji je označen određenim stepenom tajnosti. Osim što se materijal ne objavljuje, javnost ne može znati ni da je isti bio na dnevnom redu sjednice, jer je i naziv materijala izuzet iz dnevnog reda.

Vlada Crne Gore ima i praksu neobjavljivanja materijala koji su razmatrani bez održavanja sjednice. Ta procedura odlučivanja je predviđena Uredbom o Vladi za određena pitanja u hitnim i drugim naročito opravdanim slučajevima.

“Na ovaj način, Vlada je raspravljala i odlučivala o 62 tačke dnevnog reda, ne uključujući brojna kadrovska pitanja, a da ti materijali nisu objavljeni na portalu Vlade. Radi se o prijedlozima zakona, odlukama, informacijama, zaključcima, ali i o kadrovskim rješenjima, koja se u nekim slučajevima samo zbirno pominju u saopštenjima Vlade, tako što se ne daju ni detalji o kojim pozicijama i osobama je raspravljano ili odlučeno. (...)”¹¹

Institut Alternativa je od Vlade Crne Gore tražio poboljšanje otvorenosti njenog rada u tri važna aspekta, i to:

- Objavljivanje cjelovitih dnevnih redova, u kojima će se vidjeti i tačke dnevnog reda koje su označene stepenom tajnosti, identifikacioni broj akta, kao i stepen tajnosti koji je određen, kako bi javnost znala u kojem periodu ističe rok trajanja (dvije godine za stepen “interno”, pet godina za “povjerljivo” ili neki drugi).
- Integralno objavljivanje svih materijala koje je Vlada razmatrala i zaključaka koje je usvojila bez održavanja sjednice, na isti način kao i u slučaju da je sjednica održana.
- Objavljivanje osnovnih informacija o radu vladinih radnih tijela (komisija).¹²

Srbija

Praksa Vlade Republike Srbije u pogledu transparentnosti njenog rada predmet je više izvještaja Evropske komisije. Pored konferencija za medije i zvaničnih saopćenja, Vlada na svojoj stranici <https://www.srbija.gov.rs/dokumenti/2430> objavljuje materijale određenih tačaka dnevnog reda svoje sjednice (prijedloge zakona, uredbi, odluka, kadrovskih rješenja), npr. 39. sjednica Vlade održana 16. marta 2023. godine:

<https://www.srbija.gov.rs/prikaz/691017>¹³

¹⁰ Zakon o slobodnom pristupu informacijama. Izvor: internetska stranica Vlade Crne Gore <https://www.gov.me/dokumenta/f9dcdea6-e2b9-4b1a-a80c-e243a073d7b4> (datum pristupa 24.3.2023.)

¹¹ Izvor: internetska stranica Instituta Alternativa <https://institut-alternativa.org/inicijativa-povecati-transparentnost-rada-vlade/> (datum pristupa 24.3.2023.)

¹² Isto.

¹³ Izvor: internetska stranica Vlade Republike Srbije, dio Sjednice Vlade za vrijeme mandata Vlade Republike Srbije izabrane 26. oktobra 2022. godine - dokumenti sa sjednica održanih 2023. godine

I pored toga, Evropska komisija je u Izvještaju o Srbiji za 2022. godinu navela sljedeće: „Website Vlade još uvijek ne pruža direktan pristup izvještajima o praćenju provođenja ključnih planskih dokumenata Vlade. I dalje se ne objavljuju agende, niti zapisnici i zaključci sa sjednica Vlade.”¹⁴

U drugom dokumentu, objavljenom 2021. godine, Evropska komisija također konstatuje „nedostatak transparentnosti podataka Vlade“¹⁵ te da tada provedena evaluacija nije uspjela da dođe do podataka o ostvarenim rashodima Vlade Srbije na nivou ministarstava i programa od 2014. godine.

Inače, javnost rada Vlade propisana je Zakonom o Vladi, Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Poslovníkom Vlade.

Prema članu 9. *Zakona o Vladi*,¹⁶ rad Vlade je javan. Vlada je dužna da javnosti omogući uvid u svoj rad, prema zakonu kojim se uređuje slobodan pristup informacijama od javnog značaja i poslovniku Vlade.

*Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja*¹⁷ propisuje kada postoji opravdani interes javnosti da zna (uvijek kada se radi o informacijama kojima raspolaže organ vlasti koje se odnose na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine), kao i pravo pojedinca da traži informaciju od organa javne vlasti, te isključenje i ograničenje slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja. Izmjenama ovog zakona, koje su stupile na snagu u februaru 2022. godine, afirmisan je princip proaktivne transparentnosti, kao način ostvarivanja prava na pristup informacijama. “U svrhu omogućavanja ostvarenja interesa javnosti da zna, svi organi javne vlasti treba da javno objavljuju i time javnosti učine dostupnim sve informacije o svom radu koje se, u skladu sa odredbama ovog zakona, smatraju informacijama od javnog značaja.”¹⁸

Poslovník Vlade u četiri člana (od 93. do 96. člana) uređuje javnost rada Vlade. Pored općeg pravila da je rad Vlade javan, Poslovník definiše da se javnost rada Vlade obezbjeđuje konferencijama za novinare, predstavljanjem Vlade i organa državne uprave na internetu, saopštenjima za javnost i drugim informacijsko-telekomunikacionim sredstvima.

<https://www.srbija.gov.rs/prikaz/691017> (datum pristupa 23.3.2023.)

¹⁴ Izvještaj o Srbiji za 2022. godinu, Evropska komisija, str. 17. Izvor: internetska stranica Ministarstva za evropske integracije Republike Srbije

https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/Serbia_Report_2022_SR.%5B1%5D.pdf (datum pristupa 23.3.2023.)

¹⁵ Strateška evaluacija saradnje Evropske unije sa Srbijom tokom perioda 2012-2018. godine, Završni izvještaj, mart 2021. godine, str. 63. Izvor: internetska stranica Evropske komisije https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2021-09/serbia_country_evaluation_final_sr_final.pdf (datum pristupa 23.3.2023.)

¹⁶ Zakon o vladi, Sl. glasnik RS, br. 55/2005, 71/2005 - ispr., 101/2007, 65/2008, 16/2011, 68/2012 - odluka US, 72/2012, 7/2014. Izvor: internetska stranica Vlade Republike Srbije <https://www.srbija.gov.rs/dokument/36146/zakon-o-vladi-i-zakon-o-ministarstvima.php> (datum pristupa 23.3.2023.)

¹⁷ Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Sl. glasnik RS, br. 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 i 105/2021

¹⁸ Pregled najvažnijih izmjena i dopuna Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Internetska stranica povjerenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Republike Srbije <https://www.poverenik.rs/images/stories/dokumentacija-nova/vodic/prirucnikzaprimenuzakonacir.pdf> (datum pristupa 23.3.2023.)

Vlada na pitanja, inicijative i pritužbe koje su joj upućene, po pravilu, odgovara preko organa državne uprave. Na pitanja, inicijative i pritužbe koje su upućene predsjedniku Vlade odgovara Generalni sekretarijat u saradnji s nadležnim organima državne uprave.

O javnosti rada Vlade i organa državne uprave stara se Kancelarija za saradnju s medijima. O radu i odlukama Vlade javnost obavještavaju predsjednik Vlade i direktor Kancelarije za saradnju s medijima. Potpredsjednik Vlade i ministri obavještavaju javnost o odlukama Vlade iz njihovog djelokruga. S ovlaštenjem ministra, odnosno Vlade i državni sekretari i direktori posebnih organizacija i službi Vlade mogu da obavještavaju javnost o odlukama Vlade iz njihovog djelokruga.

Članovi Vlade, državni sekretari i direktori posebnih organizacija i službi Vlade dužni su da u javnim izjavama i nastupima u javnosti izražavaju i zastupaju stavove Vlade. Odluku Vlade mora da zastupa u javnosti i član Vlade koji je glasao protiv nje ili je bio uzdržan.

Novinari i drugi predstavnici javnosti, po pravilu, ne prisustvuju sjednicama Vlade. Izlaganja članova Vlade i drugih učesnika u radu sjednice Vlade smatraju se službenom tajnom stroge povjerljivosti, ako u konkretnom slučaju predsjednik Vlade drukčije ne odredi.¹⁹

Sjeverna Makedonija

Vlada Sjeverne Makedonije na svojoj internetskoj stranici <https://vlada.mk/vladini-sednici> objavljuje dnevne redove, zapisnike i saopćenja sa svojih zasjedanja. Javno su dostupni i programi rada Vlade, kao i strateški dokumenti.

Prema Poslovniku o radu Vlade, predsjednik Vlade brine se o informiranju javnosti o radu Vlade i realizaciji godišnjeg programa rada Vlade. U konsultaciji s njim njegovi zamjenici i ministri informiraju javnost o pojedinačnim pitanjima ostvarivanja godišnjeg programa rada i o aktivnostima iz svog djelokruga rada. Kad se radi o informacijama koje se ne mogu objaviti jer su označene kao tajne i o ličnim podacima građana koji su uređeni zakonom o zaštiti ličnih podataka građana, Vlada, na prijedlog resornih ministara ili po sopstvenoj ocjeni određuje način upoznavanja javnosti o tim materijalima i informacijama. Redovno informiranje javnosti o radu Vlade obavlja se preko portparola Vlade, a u pojedinim slučajevima, po odluci predsjednika Vlade, jedan od zamjenika predsjednika ili resorni ministar mogu izvijestiti javnost o odlukama, zaključcima i preduzetim mjerama iz nadležnosti Vlade. Predsjednik vlade određuje prioritete iz rada Vlade koje će portparol predstaviti u dnevnom i sedmičnom informiranju javnosti. Prije tog predstavljanja portparol komunicira i koordinira aktivnosti s generalnim sekretarom Vlade, državnim sekretarima i portparolima ministarstava. Također, Vlada o svom radu obavještava javnost i putem konferencija za novinare, susreta s predstavnicima sredstava javnog informiranja, saopćenja i biltena o pitanjima razmatranim na sjednici Vlade i preko internetske stranice Vlade.²⁰

¹⁹ Poslovnik Vlade. Izvor: internetska stranica Vlade Republike Srbije <https://www.srbija.gov.rs/dokument/2432/poslovnik-vlade.php> (datum pristupa 23.3.2023.)

²⁰ Članovi 120 - 123 Poslovnika o radu Vlade. Izvor: internetska stranica Vlade Sjeverne Makedonije: https://vlada.mk/sites/default/files/dokumenti/delovnik_za_rabota_na_vladata_neoficijalen_prechisten_tekst.pdf (datum pristupa 29.3.2023.)

Međutim, za razliku od određenih vlada država članica Evropske unije, ali i Crne Gore, sjevernomakedonska Vlada javno ne objavljuje integralne tekstove usvojenih dokumenata, što je konstatovala i Evropska komisija u Izvještaju iz 2022. godine: „Javna kontrola rada Vlade osigurava se proz vladina saopćenja i objavom dnevnih redova i zapisnika sa sjednica Vlade. Dokumenti usvojeni na sjednicama Vlade se ne objavljuju. (...)”²¹

Nekoliko godina ranije je GRECO u svom izvještaju iz 2019. o prevenciji korupcije vezano za pet najvažnijih izvršnih funkcija agencija za provođenje zakona izrazio zabrinutost zbog nedostatka transparentnosti rada Vlade i konstatovala da je pristup javnim informacijama općenito slab u Sjevernoj Makedoniji te pozvao da Vlada poveća transparentnost svog rada.²²

Nekoliko nevladinih organizacija su, uz podršku USAID-a i Nacionalne fondacije za demokratiju, u procjeni stanja dobrog upravljanja parlamenta i izvršne vlasti četiri države Zapadnog Balkana (Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Srbije i Sjeverne Makedonije), navele: (sljedeće se odnosi i na Sjevernu Makedoniju):

“Transparentnost odlučivanja je i dalje na niskom nivou. Potpuna transparentnost donošenja odluka predsjednika vlade i članova vlade na sjednicama ostaje jedno od ključnih pitanja u zemljama regiona. Javnost još uvijek nema potpun uvid u sve materijale o kojima se raspravljalo na sjednicama, a i dalje ne postoji praksa objavljivanja transkripata sa sjednica Vlade. Vlade generalno obavještavaju javnost o ključnim odlukama i zaključcima sa sjednica putem saopćenja za javnost, što se ne može smatrati dovoljnim za razumijevanje i kontrolu politika koje vlade donose”.²³

Slovenija

Prema Poslovniku Vlade Slovenije, rad Vlade je javan, osim načina glasanja članova Vlade na sjednicama Vlade, poruka tokom dopisnih sjednica Vlade, transkripata sjednica Vlade i rasprava članova i drugih učesnika na sjednicama Vlade. Javnost rada Vlade osigurava se konferencijama za novinare, objavama na internetu u skladu sa zakonom koji uređuje pristup informacijama od javnog značaja te saopćenjima poslatim putem drugih informacijsko-telekomunikacijskih sredstava. Vlada i predsjednik Vlade odgovaraju na sva pitanja, inicijative i prijedloge u pravilu preko ministarstava i Vladinih službi.²⁴

Za javnost rada Vlade i ministarstava zaduženi su služba Vlade koja je nadležna za komuniciranje i Vladin predstavnik za odnose s javnošću. Vlada može na prijedlog generalnog

²¹ Izvještaj Evropske komisije o Sjevernoj Makedoniji iz 2022. godine, str. 13. Izvor: internetska stranica Evropske komisije https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/north-macedonia-report-2022_en (datum pristupa 27.3.2023.)

²² Saopćenje Vijeća GRECO-a “*North Macedonia needs more government transparency and a de-politicised police force*” od 27. juna 2019. Izvor: internetska stranica Vijeća Evrope https://www.coe.int/ca/web/portal/news-2019/-/asset_publisher/gaVFYRTI7hqZ/content/greco-north-macedonia-should-increase-government-transparency-and-de-politicise-police-force (datum pristupa 27.3.2023.)

²³ “*Assessment of Good Governance in North Macedonia and the Region through the Openness Index, Parliament and the Executive Government*“, juli 2021. godine, str. 29. Izvor: internetska stranica organizacije Metamorphosis Foundation en_proценка-na-dobroto-vladeenje.pdf (metamorphosis.org.mk) (datum pristupa 28.3.2023.)

²⁴ Član 50 Poslovnika. Neslužbeni prečišćeni tekst Poslovnika o radu Vlade Republike Slovenije (Službeni list Slovenije, br. 43/01, 23/02 – ispr., 54/03, 103/03, 114/04, 26/06, 21/07, 32/10, 73/10, 95/11, 64/12, 10/14, 164/20, 35/21, 51/21 i 114/21). Izvor: Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POS32> (datum pristupa 24.3.2023.)

sekretara odlučiti da se određene baze podataka i dokumenata informacijskog sistema Vlade objave i javno na internetskim stranicama Vlade. Predsjednik Vlade, generalni sekretar i Vladin predstavnik za odnose s javnošću obavještavaju javnost o radu i donesenim odlukama Vlade. Ministri obavještavaju javnost o odlukama Vlade koje spadaju u njihov djelokrug rada. Po ovlaštenju Vlade ili ministara o donesenim odlukama mogu obavještavati i državni sekretari i rukovodioci Vladinih službi, iz svog djelokruga rada. Pri tom navedene osobe moraju izražavati i predstavljati stavove Vlade. (*Stavovi 1-3 člana 50 Poslovnika*)

Prema članu 52 Poslovnika, sjednice Vlade zatvorene su za javnost, osim ako Vlada odluči drugačije. Dnevni red sjednice Vlade objavljuje se na internetskoj stranici, osim tačaka koje su označene kao tajne.

Redovne sjednice Vlade održavaju se jednom sedmično na dan koji je za to određen (četvrtak). Prema članu 19 stav 2 Poslovnika, generalni sekretar objavljuje poziv predsjednika Vlade u informacijskom sistemu Vlade najkasnije dva radna dana prije sjednice i o pozivu obavještava članove Vlade i direktore Vladinih službi na odgovarajući način – elektronskom poštom, porukom putem mobilne telefonije itd. Predsjednik Vlade može, izuzetno, skratiti navedeni rok, ukoliko Vlada na redovnoj sjednici mora odlučivati o neodložnom pitanju.

Na internetskoj stranici gov.si na linku <https://www.gov.si/drzavni-organi/vlada/seje-vlade/dnevni-redi-sej-vlade/> objavljeni su dnevni redovi redovnih i dopisnih sjednica Vlade, na dan održavanja sjednica.

42. redovna sjednica Vlade Slovenije održana je 23.3.2023. godine. Istog dana na internetskoj stranici gov.si <https://www.gov.si/novice/2023-03-23-42-redna-seja-vlade-republike-slovenije/> objavljeno je Saopćenje za javnost o 42. sjednici, na 30 stranica, u kojem su detaljno opisane odluke koje je Vlada donijela, po tačkama dnevnog reda.

Danas, na dan 24.3.2023., na internetskoj stranici gov.si <https://www.gov.si/drzavni-organi/vlada/seje-vlade/gradiva-v-obravnavi/>, u dijelu pod naslovom “Materijali u postupku”, nalazi se niz materijala koje će Vlada razmatrati u budućnosti. Radi se o prijedlozima zakona i prijedlozima odluka pojedinih ministarstava, koji sadrže tekstove prijedloga, obrazloženja i niz pratećih informacija i dokumenata. Najnoviji materijal postavljen je 23.3.2023. Ovaj dio internetske stranice gov.si sadrži i napomenu da materijali koji su tu objavljeni predstavljaju nacрте o kojima će Vlada odlučivati i da neće nužno biti usvojeni u navedenom obliku. Također se napominje da iz tog razloga Republika Slovenija u pogledu ovih objavljenih materijala ne preuzima odštetnu ili neku drugu odgovornost.

Češka Republika

Redovne sjednice Vlade Češke Republike održavaju se jednom sedmično, srijedom. Prema članu X stav 6 Poslovnika o radu Vlade, glasnogovornik Vlade priprema saopćenje o sjednici Vlade.²⁵ Primjer saopćenja nakon sjednice održane 22.3.2023. godine s veb-linkovima na informacije i dokumente: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-jednala-o-transformaci-ceske-posty--do-parlamentu-predlozi-i-novelu-zakona-o-investicnich-pobidkach-203860/>

²⁵ Prečišćeni tekst Poslovnika o radu Vlade. Internetska stranica Vlade Češke Republike <https://www.vlada.cz/en/jednani-vlady/jednaci-rad-vlady/rules-of-procedure-of-the-government-20989/> (datum pristupa 24.3.2023.)

Na kraju saopćenja nalazi se veb-link na dokument Rezultati sjednice Vlade održane 22.3.2023. <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vysledky-jednani-vlady-22--brezna-2023-203851/> , gdje je, po tačkama dnevnog reda, navedeno da li je razmatrani dokument usvojen. Uz pojedine tačke dnevnog reda nalazi se link koji vodi na tekst prijedloga dokumenta i informacije o dokumentu na internetskoj stranici Vlade pod nazivom *Portal informacijskog sistema Vlade ODok*, npr. <https://www.odok.cz/portal/veklep/material/KORNCGQ8SL78/> (Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona No. 72/2000 Coll. o poticajima za investicije i izmjenama i dopunama određenih zakona).

Nakon svake sjednice Vlade održava se konferencija za novinare, a kompletan transkript konferencija za novinare nalazi se na ovoj stranici: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=218> ; npr. konferencija za novinare održana 22.3.2023. <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tiskove-konference/tiskova-konference-po-jednani-vlady--22--brezna-2023-203852/>

Također, na internetskoj stranici Vlade pod nazivom Portal informacijskog sistema Vlade ODok ispod dnevnog reda sjednice koja je održana 22.3.2023. godine nalazi se link na zapisnik sjednice, a ispod toga, pored naziva tačaka dnevnog reda, nalaze se linkovi na odluke Vlade i linkovi na razmatrane dokumente i informacije o dokumentima: <https://odok.cz/portal/zvlady/jednani-detail/2023-03-22/>

Danas, 24.3.2023. godine, na Portalu informacijskog sistema Vlade ODok objavljen je dnevni red sljedeće sjednice Vlade, koja će se održati 29.3.2023. godine, s elektronskim potpisom predsjednika Vlade: <https://odok.cz/portal/zvlady/jednani-detail/2023-03-29/> . Na tom mjestu uz tačke dnevnog reda ne nalaze se dokumenti koji će biti razmatrani.

Na istom portalu nalaze se linkovi na prijedloge i nacрте akata i usvojene akte, s navedenim fazama usvajanja: <https://odok.cz/portal/veklep/materialy> i <https://odok.cz/portal/veklep/novinky> , a postoji i mogućnost pretraživanja dokumenata: <https://odok.cz/portal/veklep/hledat> .

Na ovom linku nalazi se zakonodavni plan Vlade za 2023. godinu: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/plan-legislativnich-praci-vlady-na-rok-2023-201936/>

Estonija

Zakonom o Vladi (član 17 stavovi 2 i 3) propisano je da državni sekretar na vrijeme obavještava ministre, ombudsmana, generalnog revizora, pomoćnike ministara i pozvane osobe o vremenu i dnevnom redu sjednice Vlade. Predsjednik Vlade ima pravo da doda određene tačke u odobreni dnevni red. Prema članu 18, stav 2, sjednice Vlade su zatvorene za javnost, osim ako Vlada odluči drugačije.²⁶

Članom 24 Poslovnika o radu Vlade propisano je da Vladin državni sekretarijat, u saradnji s ministarstvima, osigurava ujednačeno i otvoreno informiranje javnosti o odlukama i djelovanju

²⁶ Zakon o Vladi. Izvor: internetska stranica Službenog glasnika Estonije <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521012014008/consolide> (datum pristupa 24.3.2023.)

Vlade. Ministarstva pravovremeno obavještavaju Vladin državni sekretarijat o pitanjima iz svog djelokruga rada, a koja su u nadležnosti Vlade i o kojima je potrebno informirati javnost. Državni sekretarijat može donijeti uputstvo o načinu organizacije komunikacije Vlade s javnošću.²⁷

Na internetskoj stranici Vlade objavljuje se sedmični raspored aktivnosti Vlade, predsjednika vlade i ministara. Primjer: sedmični raspored za period 27.3.2023.-2.4.2023., koji je objavljen 24.3.2023., a ažuriran 27.3.2023.: <https://www.valitsus.ee/nadalainfo-27032023-02042023>

Redovne sjednice Vlade Estonije održavaju se jednom sedmično, četvrtkom. Nakon što se održi sjednica vlade četvrtkom, odmah počinje priprema dnevnog reda sljedeće sjednice Vlade, na način da ministarstva dostavljaju Državnom sekretarijatu nacрте i druge dokumente radi uvrštavanja u dnevni red. Ponedjeljkom sekretari ministarstava pregledaju dostavljene materijale. Nakon toga, utorkom ujutro predsjednik Vlade pregleda teme koje su podnesene za uvrštavanje u dnevni red sjednice, te Državni sekretarijat pripremi dnevni red, koji predsjednik Vlade odobri u srijedu. Tog dana Vladin ured za komunikacije objavljuje prijedlog dnevnog reda sjednice Vlade.²⁸ Primjeri: prijedlog dnevnog reda sjednice Vlade objavljen 22.3.2023. godine u 21:47, s opisom tačaka dnevnog reda <https://valitsus.ee/uudised/valitsuse-233-istungi-kommenteeritud-paevakord> ; prijedlog dnevnog reda sjednice Vlade objavljen 29.3.2023. godine u 17:50, s opisom tačaka dnevnog reda <https://valitsus.ee/uudised/valitsuse-303-istungi-kommenteeritud-paevakord> .

Nakon sjednice Vlade održava se konferencija za novinare od 12h do 13h, kojoj prisustvuju predsjednik Vlade i dva ili tri ministra, a prenosi se uživo putem internetske stranice Vlade. Predsjednik Vlade govori o najvažnijim odlukama donesenim na sjednici, a ministri o temama iz svog djelokruga rada. Transkript konferencije za novinare postavlja se na internetsku stranicu Vlade nakon održane konferencije za novinare.²⁹

Na portalu pod nazivom *Informacijski sistem prijedloga zakona* <https://eelnoud.valitsus.ee/main#D1dKaE2P> nalaze se prijedlozi akata koji su dostavljeni na koordinaciju između institucija, prijedlozi akata podneseni na razmatranje Vladi i Parlamentu Estonije i prijedlozi akata postavljeni radi obavljanja javnih konsultacija. Ovaj portal služi za praćenje faza obrade prijedloga akata, pronalaženje dokumenata pretraživanjem, učešće u javnim konsultacijama o prijedlozima akata i podnošenje komentara o aktima čije razmatranje je u toku. Putem ovog portala ministri, najkasnije sedam kalendarskih dana prije dana održavanja sjednice Vlade, podnose prijedloge akata Državnom sekretarijatu radi razmatranja na sjednici Vlade.

Na ovom video-linku objašnjen je način funkcioniranja Informacijskog sistema prijedloga zakona <https://www.youtube.com/watch?v=nmdFa7U0E1k>

Od 2000. godine za sjednice Vlade koristi se tzv. Informacioni sistem za sjednice Vlade, koji omogućava ministrima da i prije sjednice Vlade elektronski razmjenjuju mišljenja i stavove o materijalima.

²⁷ Poslovnik o radu Vlade. Izvor: Službeni glasnik Estonije <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/VV/reg/514062019001/consolide> (datum pristupa 24.3.2023.)

²⁸ Internetska stranica Vlade <https://riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/istung-ja-kabinetinoupidamine/valitsuse-istung> (datum pristupa 24.3.2023.)

²⁹ Internetska stranica Vlade <https://valitsus.ee/valitsuse-pressikonverents-74> (datum pristupa 24.3.2023.)